

Питання практичного заняття за темою № 3
Документи при застосуванні заходів забезпечення та рішення слідчого судді

1. Клопотання слідчого, прокурора про застосування заходів забезпечення.
2. Протокол затримання (ст. 208 КПК).
3. Ухвали слідчого судді.

Практичні кейси

Задача 1. Обґрунтованість клопотання про тримання під вартою
Фабула:

Слідчий подав Клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щодо підозрюваного у вчиненні тяжкого злочину. У клопотанні він обґрунтував ризики лише тяжкістю злочину та зазначив: "Існують ризики переховування від слідства, оскільки підозрюваний не має постійного місця роботи". Жодних додаткових фактичних даних, що підтверджують цей ризик (наприклад, спроба придбання квитка, продаж майна), у клопотанні не наведено.

Питання:

Яку вимогу КПК України до обґрунтованості клопотання про застосування запобіжного заходу порушено?

Які додаткові фактичні дані (окрім посилання на тяжкість інкримінованого злочину) має містити клопотання для доведення реальності зазначених ризиків?

Яке рішення має прийняти слідчий суддя за результатами розгляду такого клопотання і чому?

Задача 2. Погодження клопотання та його суб'єкт

Фабула:

Слідчий, не погодивши Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, самостійно подав його до слідчого судді. Свої дії він мотивував тим, що процесуальний керівник перебував у відпустці, а "ситуація була невідкладною". Слідчий суддя, виявивши відсутність належного погодження, все ж таки задовольнив клопотання.

Питання:

Чи має право слідчий подавати клопотання про застосування заходів забезпечення (зокрема, тимчасовий доступ до речей і документів) без погодження прокурором?

Які принципи судового контролю та вимоги до належної правової процедури порушив слідчий суддя, прийнявши рішення за клопотанням, поданим без обов'язкового погодження?

Які наслідки для законності ухвали слідчого судді та доказів, отриманих на її підставі, має факт відсутності погодження прокурора?

Задача 3. Протокол затримання: строки та повідомлення

Фабула:

Особа була фактично затримана уповноваженою службовою особою (в порядку ст. 208 КПК) о 18:00. Протокол затримання було складено лише наступного дня о 09:00. При цьому, у протоколі не було зазначено, що особі роз'яснено право на безоплатну правничу допомогу, та не було здійснено негайного повідомлення до відповідного Регіонального центру з надання БПД.

Питання:

Яку вимогу щодо строку та моменту складання протоколу затримання порушено?

Які обов'язкові дії слідчого (уповноваженої особи) щодо роз'яснення прав затриманій особі та повідомлення про затримання не були виконані?

Чому порушення правил складання протоколу затримання та нероз'яснення права на захист (БПД) розглядається як істотне порушення прав людини у кримінальному провадженні?

Задача 4. Обрання запобіжного заходу: зміна ризиків

Фабула:

Слідчий суддя обрав підозрюваному запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. Через місяць слідчий подав клопотання про зміну запобіжного заходу на тримання під вартою, мотивуючи це тим, що підозрюваний, перебуваючи під домашнім арештом, скоїв новий умисний тяжкий злочин. Слідчий суддя, незважаючи на надані докази, що підтверджували цю обставину, відмовив у зміні запобіжного заходу.

Питання:

Які підстави є законними для подання клопотання про зміну запобіжного заходу?

Як слідчий суддя повинен був оцінити нові фактичні обставини (доведення вчинення нового злочину) при розгляді клопотання?

Яке правове значення має вмотивованість ухвали слідчого судді у випадку відмови, особливо за наявності доведених нових, більш вагомих ризиків?

Задача 5. Вмотивованість ухвали слідчого судді

Фабула:

Слідчий суддя розглянув клопотання про дозвіл на обшук житла і виніс ухвалу про надання дозволу. У мотивувальній частині ухвали було зазначено лише: "Розглянувши клопотання, вважаю його обґрунтованим та таким, що підлягає задоволенню". Жодного аналізу поданих матеріалів, доводів сторін та обґрунтування виняткової необхідності обшуку ухвала не містила.

Питання:

Яку фундаментальну вимогу до змісту ухвали слідчого судді (ст. 372 КПК) порушено?

Поясніть, що саме повинна містити мотивувальна частина ухвали про дозвіл на обшук житла з точки зору стандартів захисту права на недоторканність житла (ст. 8 Конвенції).

Які наслідки для законності проведеного обшуку та допустимості отриманих доказів має відсутність належної вмотивованості в ухвалі?

Задача 6. Протокол затримання: місце та підстави

Фабула:

Службові особи затримали громадянина С. на вулиці. У протоколі затримання у графі "місце затримання" було зазначено: "У м. Київ". У графі "Підстави затримання" (відповідно до ст. 208 КПК) було вказано: "Особа схожа на ту, що перебуває у розшуку". Усі інші реквізити, включаючи точний час, були зафіксовані правильно.

Питання:

Чи відповідає вимога КПК щодо точності фіксації місця затримання формулюванню "У м. Київ"?

Чи є формулювання "Особа схожа на ту, що перебуває у розшуку" належною фактичною та юридичною підставою для затримання відповідно до вичерпного переліку ст. 208 КПК?

Як впливає неналежна фіксація місця та підстав затримання на оцінку його законності слідчим суддею?

Задача 7. Судовий контроль (скарги)

Фабула:

ахисник підозрюваного подав слідчому судді скаргу (в порядку ст. 303 КПК) на бездіяльність прокурора. Бездіяльність полягала у неповідомленні стороні захисту про завершення досудового розслідування та ненаданні доступу до матеріалів (ст. 290 КПК) після спливу розумних строків. Слідчий суддя відмовив у відкритті провадження, мотивуючи це тим, що "прокурор є самостійним у своїй діяльності та сам вирішує, коли завершувати розслідування".

Питання:

До якої функції слідчого судді належить розгляд скарг на дії, рішення чи бездіяльність слідчого/прокурора?

Чи є бездіяльність, вказана у фабулі (неповідомлення про завершення розслідування), предметом оскарження до слідчого судді згідно зі ст. 303 КПК?

Яку вимогу до ухвали за результатами розгляду скарги (зокрема, щодо законності та обґрунтованості) порушив слідчий суддя, відмовивши у відкритті провадження з наведених мотивів?

Задача 8. Клопотання про арешт майна та ризики

Фабула:

Прокурор подав клопотання про арешт майна підозрюваного (квартири). У клопотанні він обґрунтував арешт тим, що це майно необхідне для забезпечення майбутнього цивільного позову (відшкодування шкоди, завданої злочином). Проте прокурор не навів жодних доказів того, що підозрюваний наразі намагається це майно продати, сховати, подарувати чи знищити.

Питання:

Які дві основні мети арешту майна (згідно зі ст. 170 КПК) існують, і яку з них обрав прокурор у фабулі?

Чи є, з огляду на фабулу (арешт для забезпечення цивільного позову), достатнім лише посилення на факт вчинення злочину, чи прокурор (відповідно до ст. 170-171 КПК) зобов'язаний довести, що існують ризики приховування, пошкодження, псування чи відчуження цього майна?

Яким чином вимога доведення цих ризиків пов'язана з принципом пропорційності та необхідністю захисту права власності?